

Konferencer

32. Linzer konference

Konferencen afholdes 10. - 14. sept, i år med emnet Quellen und Historiographie der Arbeiterbewegung nach dem Zusammenbruch des "Realsozialismus". Konferencens første del går ind på "metodologi, kilder" og den øvrige tid bruges til historiografien. Følgende hhv. lande eller regioner skal analyseres: Argentina, Tyskland, Frankrig, Storbritannien, Italien, Korea, Polen, Rusland. Der foreligger tilsagn fra bl.a. Bruno Groppo, John Halstead, Lie-Hyun Lim, Andrea Panaccione, Claude Penner, Brigitte Studer, Felix Tych, Berthold Unfried, Olga Velicko, Hermann Weber om at levere oplæg. Muligvis bliver der desuden fremlagt skriftlige bidrag fra Litauen, Finland og Sydafrika.

Bidragene vil blive udsendt i løbet af sommeren og tilmeldinger skulle have foreligget til 1. maj, men kan formentlig foretages endnu. Som tidligere er konferencensprogene tysk, engelsk og fransk. Konferencegebyret er på 900.-öS. (ca. 480.-kr.).

SFAH

Generalforsamling i SFAH

Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens Historie holdt generalforsamling fredag d. 28. marts 1996 i ABAs mødelokaler, Nørrebrogade 66D, København.

1. Valg af dirigent og referent

Morten Thing valgetes til dirigent, Vibeke Kold til referent.

2. Bestyrelsens beretning

Formanden Lars K. Christensen aflagde beretning på bestyrelsens

vegne. Året 1995/96 har på flere områder været et turbulent år. Der var en del organisatoriske besværligheder ifm. formandskiftet i efteråret. Den nye bestyrelse havde en god, geografisk spredning, men bestod af travle mennesker, og foreningens spinkle organisation med kun en enkelt studentemedhjælp som fast arbejdskraft har betydet, at der af og til er opstået forskelligt koks.

Medlemskampagnen var en succes. På trods af en udrensning af medlemmer, der gennem længere tid ikke havde betalt kontingent, har vi kunnet holde medlemstallet fra sidste generalforsamling på ca. 580 medlemmer. Desværre er der fortsat kun få studerende blandt medlemmerne. Men en øget interesse for arbejderhistorie på universiteterne lover fremgang også i denne gruppe.

Blandt foreningens udgivelser har især Hans Otto Vads "Påskestrejkerne 1985" og den sidste årbog nr. 24 om besættelsen solgt godt. Den første formentlig blandt andet som følge af Ribuskonflikten. Karl Christensens "Ung arbejder i 30'erne" hviler nu i sig selv, mens Leif Thorsens bog om H.P. Sørensen kun har solgt lidt. Måske fordi ikke engang Det fri Aktuelt ønskede at anmelde den. Derimod har der været en del positiv presseomtale af Niels Dalgaards "Ved demokratiets grænse", der udkom i november og sælger pænt. Af de ældre udgivelser er der stadig efterspørgsel på "Kampen for en bedre tilværelse" fra 1991.

Af bøger på vej kan nævnes formandens bog om arbejderkultur på københavnske maskinværksteder omkring århundredeskiftet, der udkommer i april, samt en engelsksproget antologi om arbejderfolklore i Norden,

Redaktion:

Gerd Callesen

Lars K. Christensen,

Niels Juul Nielsen

der er skrevet af Flemming Hemmersam. P.t. pågår der en velvillig behandling af indlevere-manuskripter fra Svend Aage Andersen og Søren Kolstrup.

25 års-jubilæumsarrangementet d. 4/12 sidste år blev - på trods af forskelligt organisatorisk koks - en stor succes med pænt fremmøde, god diskussion og festlig middag i Arbejdermuseets Ølhalle med taler og sange. Der kom i alt 12.500 kr. ind i gaver fra medlemmerne. Jubilæet gav også anledning til en del presseomtale, bl.a. et større interview med flere af foreningens aktive medlemmer i Det fri Aktuelt, samt to kronikker, en i samme blad og en i Den røde Tråd.

Arbejderhistorieprisen blev desværre ikke uddelt i år. Det skyldtes uklarhed om ansvarsfordelingen mellem SFAH, ABA og Arbejdermuseet.

Traditionen med afholdelse af seminarer i foreningen tages op igen d. 7.-8. juni, hvor temaet bliver "Lange linjer i arbejderhistorien". Seminaret foregår på ABA.

Som noget helt nyt optræder SFAH nu på Internettet i samarbejde med ABA. På længere sigt vil det blive muligt at bestille SFAHs udgivelser over nettet.

Bestyrelsens beretning blev godkendt.

Anette Eklund Hansen berettede fra redaktionen på "Arbejderhistorie". Der har været en mindre udskiftning i redaktionen, men den arbejder godt. Temaet for tidsskriftets fjerde nummer bliver i år: "Velfærdsstaten". Det nedsatte læserpanel vil blive indkaldt til møde inden sommerferien. Størstedelen af salget foregår som abonnement, løssalget er kun ringe. Anette efterlyste respons fra læserne - ris, ros, debat og forslag til artikler.

Debat

Formandens beretning blev fulgt af en diskussion af, hvor hovedansvaret for årets turbulens skulle findes. Fra bestyrelsens side blev det understreget, at der er tale om græsrodsarbejde udført af få travle folk, der arbejder med SFAH i deres sparsomme fritid. En løsning var at oprette en telefonaktivistliste - flere af de tilstedeværende meldte sig - samt at få flere "menige" medlemmer ind i udvalgene.

Der var ros til omlægningen af "Arbejderhistorie", især til lay-outet og konceptet med længere artikler og anmeldelser.

Henning Grelle kritiserede udgivelsernes usædvanligt lave salgstal og mente, det var problematisk med så mange udgivelser. Medlemmerne kan ikke nå at læse det hele, når de også skal studere tidsskriftet. Lars K. Christensen svarede, at kun en enkelt udgivelse (Thorsen) havde givet underskud, de andre løber rundt. Han understregede desuden, at SFAH kun udgiver bøger, der bliver medfinansierede. I stedet for at indskrænke antallet af udgivelser vil bestyrelsen søge at styre og målrette markedsføringen, bla. ved at inddrage flere aktive i arbejdet.

Anette Eklund understregede, at SFAH er næsten den eneste institution, der udgiver bøger om arbejderhistorie. Det er derfor både politisk og forskningsmæssigt vigtigt, at selskabet bidrager til at trykke disse bøger, der i de fleste tilfælde ellers ikke ville blive trykt, fordi de ikke kan ventes at give overskud.

Henning Grelle pegede ligeledes på det relativt dyre kontingent til ITH (Internationale Tagung der Historikerinnen und Historiker der Arbeiterinnen- und Arbeiterbewegung). Var ITH ik-

ke efterhånden blot en "død sild"? Lars meddelte, at ITH er under omlægning, samt at SFAH vil kontakte de nordiske kontakter (Lars Westmann fra det svenske ABA) for en vurdering af, hvor ITH går hen, samt af om det er værd at opretholde medlemskabet. Erik Strange foreslog en joint venture med Center for Arbejderkulturstudier omkring det dyre ITH-kontingent.

3. Årsregnskab og kontingent

Kassereren Torsten Lange fremlagde og kommenterede regnskabet. Overskuddet var på godt 11.000 kr. Bestyrelsen har oprettet en kassekredit, der gør det muligt at klare kortvarige økonomiske problemer. Vi har desuden skiftet firma til tryk af Arbejderhistorie med en pæn besparelse til følge. Regnskabet blev vedtaget - på trods af de interne revisors forbehold som følge af tekniske problemer med nye EDB-regnskabsprincipper. Kontingentet fortsætter uændret.

4. Indkomne forslag

Sådan nogen var der ikke.

5. Valg

På valg var: Knud Knudsen, Torsten Lange, Erik Strange, Bent Vedsted Rønne og Vibeke Kold. Sidstnævnte ønskede ikke genvalg. I stedet valgtes ph.d.-studerende fra Odense Lene Wul.

Bestyrelsen består nu af: Lars K. Christensen (formand), Torsten Lange (kasserer), Bent Vedsted Rønne, Knud Knudsen, Margaret Nielsen, Tina Jacobsen, Niels Wium Olesen, Erik Strange Petersen, Lene Wul og Anette Eklund Hansen (suppl.).

Niels Finn Christiansen og Karen Pedersen genvalgtes til interne revisorer.

6. Eventuelt

Erik Strange fortalte om seminaret til juni. Program og tilmelingsblanket udsendes snarest.

Referent: Vibeke Kold

Lokalhistorie

Nordwacht - en kilde til sønderjysk arbejderhistorie

I "Rundbrief des Arbeitskreises für Wirtschafts- und Sozialgeschichte Schleswig-Holsteins" nr. 65, februar 1996 (s. 24-30) publicerer Ortwin Pelc en artikel om den socialdemokratiske avis "Nordwacht" og dens artikler om arbejderbevægelsen i Slesvig-Holsten. "Nordwacht" udkom i "Socialistlovenes" tid (1878-1890) i den mere liberale delstat Oldenburg og var i en periode den eneste socialdemokratiske avis i Nordtyskland; dens beretninger om de lokale socialdemokratiske organisationer er således værdifulde. Pelc har gennemgået avisen og noteret beretningerne om bl.a. de sønderjyske byer Haderslev (8), Tønder (5), Øsby (1) og Åbenrå (5) i tiden juli 1888-dec. 1890. Flere af beretningerne udkom samme dato, det kunne tyde på en mulig omfattende strejke. Formentlig er avisen også relevant udover dec. 1890, idet en socialdemokratisk presse i Slesvig-Holsten først begyndte at udkomme i 1893 - imidlertid er de første ca. 20 årgange af denne avis ikke bevaret, så "Nordwachts" beretninger har betydning udover 1893. Avisen findes komplet i Landesbibliothek i Oldenburg i Oldenburg. Det ville være en hjælp at få en mikrofilm til Danmark.

Udgivelser

MEGA

Internationale Marx-Engels Stiftung har i de seneste år arbejdet på at tilvejebringe forudsætningerne for at fortsætte udgivelsen af MEGA. Det har medført en stramning af selve værkets omfang, dog uden at tekster af Marx og Engels skæres bort. Den endelige plan vil blive præsenteret i MEGA-Studien 1995/2 (nummeret er forsinket, men vil formentlig foreligge i april 1996). Arbejdet er imidlertid fortsat også i 1994-95 og sandsynligvis kan flere bind udkomme i 1996. Det drejer sig f.eks. om den engelske udgave af Kapitalen I (bd. III-9) og det sidste af Engels udgivne bind af Kapitalen I (III-10). Desuden om bd. IV-3, dvs. excerpterne om politisk økonomi 1844-1847, og bd. IV-10, de såkaldte Londoner Hefte 1851-1852.

Arbejdet med "Den tyske ideologi" (bd. 1-5) er langt fremskredet og bindet vurderes til at udkomme i 1997. Arbejdet med bindene for perioden 1844-1848 skrider frem, og de forventes at kunne udkomme inden år 2000. Arbejdet på bd. I-21, 1867-1871, er påbegyndt i efteråret 1995. Afslutningen af bd. 1-31, Engels' udgivelser 1886-1891, er udskudt i et halvt år pga. af nye fund bl.a. i skandinaviske aviser.

Alt i alt skrider arbejdet frem, der er dog fortsat problemer ikke kun af politisk art; eksempelvis har tidsskriftet MEGA-Studien kun et meget lille oplag (ca. 200 abonnenter). Tidsskriftet forventes dog at få en central betydning, bl.a. fordi adskillige tekster af Marx og Engels først vil blive publiceret her. I nr. 1/1995 findes således Louis Pios samtale med Marx og Engels i maj 1876 i en bearbejdnings, som svarer til

MEGA's krav. Ligeledes vil bidrag af medarbejderne ved udgivelsen findes her. De tekniske vanskeligheder ved udgivelsen er ved at være overvundet, og tidsskriftet har fundet sin form. Det kan bestilles hos Dietz Verlag Berlin, Weydingerstr. 14-16, D- 10178 Berlin, Fax 49-30-28409590, prisen er p.t. DM 32.- pr. hefte.

Arbejderpressen på mikrofilm

I "Arbejderhistorie" nr. 43/1994 offentliggjordes en fortegnelse af Huub Sanders om de socialdemokratiske partiers hovedorganer i II. Internationales periode (1889-1914). Det registreredes samtidig, om der fandtes mikrofilm eller en anden mikroform af de relevante aviser. Dette arbejde er nu fortsat for perioden 1914-1990. Der er dog fra 1960'erne og frem tale om en vis usikkerhed i forhold til, hvad et hovedorgan er. I en del tilfælde har det kunnet registreres, at der fandtes socialdemokratiske aviser, men ikke hvor de findes, og det har heller ikke i alle tilfælde kunnet verificeres, om der eksisterer mikroformer af de pågældende aviser. Fortegnelsen findes på ABA.

Projekter og afhandlinger

ABA har modtaget meddelelse om følgende afhandlinger under udarbejdelse:

Socialdemokratiet og "det lille liv"

Speciale

Afsluttes 1996

Helle Bach, Skolevengen 28, 2700 Brønshøj

"De politiske partiers europæisering"

Udviklingen af de politiske partiers internationale forbindelser i perioden 1950-1995

Speciale

Forventes afsluttet juni 1996

Claus Christoffersen,

Sirgræsvej 53, 2-3, 2770 Kastrup
tlf. 32 52 70 72

Arbejdererindringer

ph. D. afhandling ved Historisk Institut Aarhus Universitet
Projektets formål er at analysere og beskrive arbejdererindringer som fortælling, som kilde og som element i en pædagogisk proces. Under en tværvidenskabelig synsvinkel vil metodiske og teoretiske traditioner i arbejdererindringsforskningen blive sat til diskussion.

Forventes afsluttet 31. dec. 1996

Kirsten Folke Harrits,

Korsfløjen 9, 8240 Risskov,
tlf. 86 21 46 37

C.E. Jensen. Liv og værk (arbejdstitel)

Biografi, bibliografi og analyse. Projektet har politisk-historiske og (især) presse- og litteraturhistoriske perspektiver. Gennemføres som "privat" forskningsprojekt.

Preben Hansen (tidl. redaktør ved den socialdemokratiske presse og tidl. ambassadør) er hovedansvarlig for biografien og dr. phil. John Chr. Jørgensen for de litteraturhistoriske afsnit. Det bibliografiske arbejde gennemføres i fællesskab.

Preben Hansen,

Ved Lindevangen 10, 4.t.h., 2000

Frederiksberg, tlf 31 19 52 26;

John Chr. Jørgensen, Kleinsgade 2, 3.th., 1633 København V,
tlf 31 39 81 01

Den danske aftalemodels fremtid efter Regeringskonferencen 1996 og organisationernes ændringer hertil

Kandidatafhandling

Med afsæt i medlemsstaternes oplæg til regeringskonferencen undersøges mulighederne for den fremtidige regeldannelse på arbejdsmarkedet i Danmark. De juridiske ændringer som konferencen medfører afspejles i det forhandlingsrum, som er tilstede på det danske arbejdsmarked; de organsatoriske ændringer dette kan medføre søges afdækket. Forventes afsluttet i juli 1996
Claus Hovej, Husumgade 2, 4. tv.
2200 København N

SFs kulturpolitik

Hovedfagsopgave Danmarks biblioteksskole

Afsluttes 1996

Stine Marie Nordkvist,

Grønjords kollegiet 2804,
2300 København S,
tlf 20 12 19 90

Socialdemokratiet og velfærdsstaten - Velfærdsstatens krise - Socialdemokratiets krise

Speciale

Hensigten er at belyse velfærdsstaten som forsøg på at realisere forestillingen om et fællesskabs-samfund, hvor individuel frigørelse (socialt og økonomisk) samtidig indgår som en væsentlig målsætning, m.a.o. hvordan søges individuel frigørelse og 'fællesskab'/solidaritet og social ansvarlighed forenet? Og har Socialdemokratiets opfattelse af forholdet mellem individ og samfund/fællesskab ændret sig siden de tidlige visioner om velfærdsstaten blev formuleret i 1950'erne?

Forventes afsluttet sommeren 1996

Birgit Olsen, Stefansgade 8 th.,
2200 København N

Rosa Luxemburg og nutiden

Speciale i historie

Et forsøg på at finde aktualiteten og relevansen af Rosa Luxemburg's skrifter i dag

Forventes afsluttet sommer 1996

Martin Skov Petersen,

Rådmandsgade 40 A,

2200 København N,

tlf 31 81 51 64

Kampen om barnets tid — til hver en tid

En undersøgelse af børnearbejdets historie i Danmark i det 20. århundrede.

Siden århundredeskiftet har børns arbejde fået voksne til at se rødt. Lærere, læger, fagbevægelse og politikere har produceret stribevis af argumenter for, hvorfor arbejde var usundt for børn. Det gamle diktum: arbejdet adler - har i det 20. århundrede kun haft gyldighed for voksne. I teorien, for i praksis er børn fortsat med at arbejde. Ikke i samme omfang som førhen ganske vist - og heller ikke altid i de samme job. Reklameuddele-re, flaskedrenge og bagerekspedienter har til dels erstattet bud-drengene og barnepigerne.

Om det er denne omtalte kriminalisering af børns arbejde, der er forklaringen på, at børnearbejdets moderne historie så godt som ikke er beskrevet skal være usagt. Under alle omstændigheder er formålet med dette forskningsprojekt af få kortlagt denne oversete del af arbejdsmarkedets historie.

Det er projektets tese, at der til

alle tider har været en kamp om børnenes tid. Skolen har stået overfor forældrene og arbejdsgiverne, de enkelte erhverv har sloget om børnene og staten har sloget med erhvervene og forældrene om at sikre folkesundheden. Og børnene, hvem har de sloget med?

Projektet gennemføres som en punktundersøgelse af tre udvalgte aspekter af børnearbejdets nyere historie:

1. Indtil 1977 indeholdt arbejderbeskyttelseslovgivningen en bestemmelse om, at de almene love gennem lokale vedtægter kunne overføres på børns arbejde. Ca. 30 danske købstæder fik - foruden hovedstaden og Frederiksberg - en sådan vedtægt mellem 1901 og 1925. Det skete ofte efter en hidsig debat lokalt såvel som mellem de lokale og centrale myndigheder. Dette materiale udgør en enestående kilde til belysning af de socio-kulturelle interesser og modsætninger, som har omgærdet børns arbejde i det 20. århundrede.

2. Helt overset er det, at under 2. Verdenskrig var ca. 3.500 børn - hovedsageligt drenge - beskæftiget i tørvene. Hertil kom alle de, der med Undervisningsministeriets velsignelse i 1944 fik fri til at deltage i høsten. Undersøgelsens 2. del skal belyse samspillet mellem de politisk-økonomiske konjunkturer og børnearbejdet.

3. Det er et generelt problem i de fleste undersøgelser af børnearbejdets historie, at det ulønnede børnearbejde - herunder især pigernes bidrag i hjemmene - stort set ikke er berørt. Til at belyse børnearbejdets rolle i hjemmet behandles i undersøgelsens sidste del det materiale, som Odense kommunes skolehjælperse har efterladt sig. Hun var ansat - som en slags skolesocialrådgiver

- mellem 1948-61 med det formål at tage kontakt til de hjem, hvor børnene ikke kom i Skole. Det viste sig da meget hyppigt, at de enten lå alene hjemme og var syge - eller at de passede deres syge og/eller mindre søskende.

De tre empiriske eksempler er valgt ud fra et ønske om at diskutere børnearbejdet fra henholdsvis en juridisk (1), en økonomisk (2) og en social (3) vinkel. Selvom disse tre naturligvis ikke kan skilles helt ad.

Projektet er påbegyndt 1. marts 1995 og skal afsluttes i løbet af 1996. Det udgør det danske bidrag til et fælles nordisk forskningsprojekt med titlen *Børns arbejde i Norden 1870-1990*, som finansieres af NOS-H. I projektet deltager alle fem nordiske lande og det endelige resultat samles i en antologi, som ventes udgivet i løbet af 1997 på Odense Universitetsforlag.

Kontaktperson:

Ning de Coninck-Smith.

Center for Kulturstudier, Odense Universitet. Campusvej 55, 5230 Odense M.

Tlf. 6615 8696-3419

(gennemvalg).

Tlf privat 3962 7052.

Seminarer

Historisk sociologi

Sociologisk Institut ved Københavns Universitet afholder d. 24-25. oktober et seminar om forholdet mellem sociologi og historie. Formålet med seminaret er dels at skabe et overblik over forskningen indenfor området i Danmark, dels at etablere et forum for videre samarbejde og gensidig inspiration. Der opfordres til at man tilmelder sig med et skriftligt eller mundtligt oplæg.

Kontaktperson:

Flemming Mikkelsen.

Sociologisk Institut,

Københavns Universitet.

Linnesgade 22, 1361 København K.

Tlf. 3532 3278 / 80.

Fax: 3532 3940.

E-mail: socfm@pc.ibt.dk.

Udstillinger

Arbejde i Europa i det 20. århundrede

Hvorfor er vi så forskellige? Udstillingen *Arbejde i Europa* sætter fokus på en række forskellige - og ligheder - mellem arbejdet i 5 forskellige lande i Europa. Omdrejningspunktet er industriarbejdet, sådan som det udføres og organiseres i forskellige egne af Europa. Udstillingen viser glimt af arbejdslivet i Europa med fokus på forholdene i 1950'erne, - en periode, hvor Europa var under genopbygning efter den 2. verdenskrigs rædsler - men også en periode med store politiske spændinger. Hvilke muligheder havde arbejderne for at kæmpe sig frem til bedre levevilkår og arbejdsforhold i de forskellige områder i Europa?

Der fortælles om en kulmine i England, en bilfabrik i Tyskland, en cellulosefabrik i Finland, en tekstilfabrik i Spanien og en brødfabrik i Danmark.

Hver udstillingsdel er bygget op omkring et produktionsscenario og et hjemmescenario. Her møder publikum en arbejder og arbejderfamilie fra hver arbejdsplads, og oplysningerne her er en bearbejdning af data fra interviews og erindringsmateriale. Arbejder, hjem og virksomhed er desuden sat ind i en historisk kontekst.

Opelwerke in Deutschland

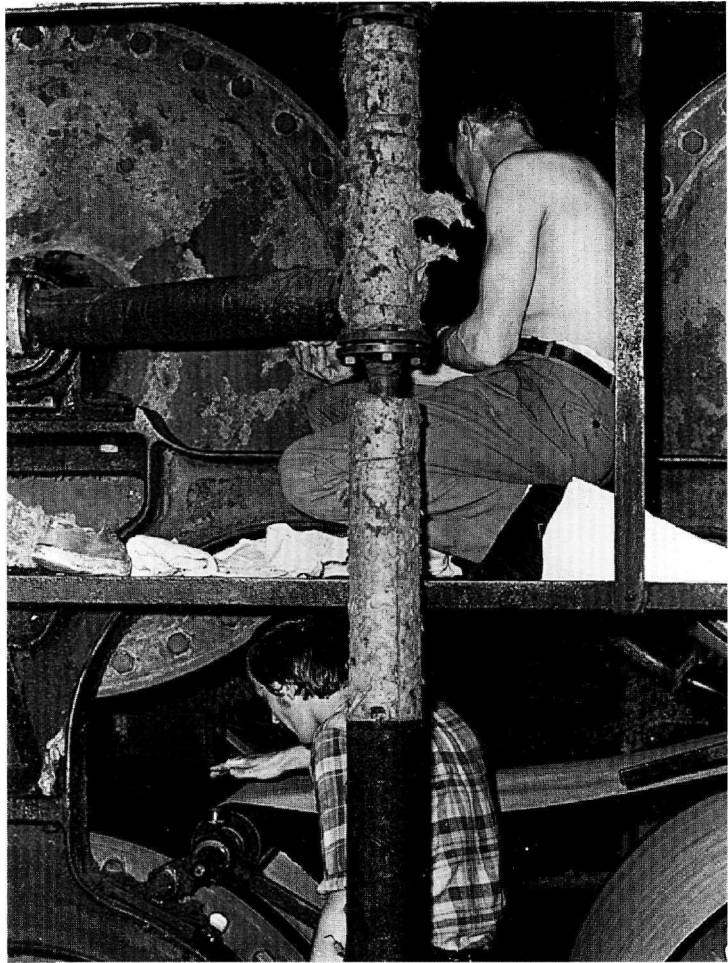
Udstillingen starter på Opelfabrikkerne i Tyskland. Opel i Rüsselsheim var i 1950erne Europas største bilindustri. Allerede i 1920erne gik fabrikken over til at producere biler på samlebånd. Under nazisternes regime blev Opel omstillet til krigsproduktion. De allierede bombede Opel og byen Rüsselsheim i 1944, og fabrikken måtte stort set genopføres fra grunden. Marshall-hjælp og kapital fra General Motors bragte hurtigt produktionen igang igen, og i 1950erne var Opel et af eksemplerne på det tyske "wirtschaftswunder" med en effektiv samlebåndproduktion af populære biler som Olympia og Rekord. Opel forvandlede bilen fra en luksusvare til et forbrugsgode.

Det tyske hjem fortæller sin stilfærdige historie om livet efter Hitler. Karakteristisk for 1950ernes boligindretning i Tyskland - som i Danmark - er de stærke farver og de geometriske mønstre. Denne typiske 50'er-stil er en protest mod nazi-tidens stil: det "ariske" og svulstige. Geometriske mønstre og orientens farver blev stemplet som en "entartet" og ikke-arisk stil, der var ildeset under nazismen. 50'ernes stil kendetegnes derfor af de orange, karrygule, grønne og sorte farver i skarp kontrast, vævet i geometriske mønstre.

Barcelona - la fabrica d'Espanña

Barcelona er industriens vugge i Spanien. Her, som i store dele af det øvrige Europa, var det tekstilfabrikkerne som først udviklede sig til industri i stor skala. Allerede i slutningen af 1800-tallet var Katalonien et af de førende industricentre ved Middelhavet.

Tekstilarbejderne var blandt de første spanske arbejdere som or-

Finlands vigtigste råvare er træet. 90% af landet er dækket af skov. Skoven giver basis for cellulose- og papirindustrien, som er en af Finlands vigtigste eksportvarer. Cellulosemasse udvindes af træer, som koger til en grød og herefter vales ud i baner. Processen kræver forskellige kemikalier som svovlbrinte, og der hænger altid en stank af svovl omkring fabrikken. Når banerne brister må arbejderne krybe ind imellem valserne for at rette cellulosemassen til.

Foto: Göran Ahlbäck, Svenska Litteratursällskapet,

ganiserede sig for at kæmpe for bedre løn- og arbejdsvilkår. Helt fra starten stod arbejderne imidlertid splittet i valget mellem en anarkistisk, en socialistisk og en kommunistisk organisation. En splittelse der blev fatal under Den spanske borgerkrig, og som gav Franco mulighed for at etablere et fascistisk diktatur, som skulle vare i mere end 25 år.

"Franquisme" er den spanske betegnelse for Francos diktatur fra 1939 til 1975. Hverdagen var stærkt præget af diktaturet, der bød arbejderne levevilkår på sulTEGRÆNSEN. Her er ikke tale om en spektakulær men en grå og trist fattigdom med de karakteristiske følgesvende: høj børnedødelighed, epidemier, kriminalitet og prostitution.

Great Britain - where Coal is King

Udstillingen besøger en kulmine i Yorkshire og beskriver det på en gang farlige men også fascinerende arbejde dybt nede i mineskakterne. Det er de samme familier, som i generationer har arbejdet i kulminerne. De fælles arbejds- og levevilkår skabte et stærkt sammenhold i de mange små minearbejderssamfund, som var helt afhængige af arbejdet i kullene. Dette sammenhold betød at minearbejderne kunne organisere sig i stærke fagforeninger, der bl.a. stillede sig bag kravet om en nationalisering af mineindustrien. Med labourlederen Atlee ved roret efter 2. verdenskrig lykkedes det at gennemføre nationaliseringen. Kulminearbejderne har altid været fagligt og politisk aktive, men den store minearbejderstrejke i 1984/85 knækkede deres styrke. Thatcherregeringen havde sat sig for at svække NUM, minearbejdernes stærke forbund, og valgte en logisk fremgangsmåde: at tage arbejdet fra minearbejderne. Det skete gennem Pit-closures, d.v.s. man lukkede den ene mine efter den anden, selv om de stadigvæk indeholdt tonsvis af kul. Dette var muligt, fordi minerne var nationaliserede. Strejken i 1984/85 var en protest mod disse lukninger, men minearbejderne tabte i sidste instans kampen og måtte siden opleve regulære bagvaskelskampagner fra den engelske regerings side. I dag er minearbejdernes kultur sat "til salg" som charmerende souvenirs og kan faktisk kun opleves på museerne.

Tolkisen selluloosatehdas, Suomi/ Tolkis cellulosefabrik, Finland

Tolkis cellulosefabrik er placeret midt i en smuk finsk natur, om-

givet af skove og tæt på den idylliske skærgård. Fabrikken var den eneste industriarbejdsplads i området. Arbejderne her havde tidligere levet af fiskeri og landbrug. Fabrikken er et eksempel på industrien, der får et helt samfund til at vokse op omkring sig, og industriarbejdet giver penge til og muligheder for et andet liv end tidligere. Samtidigt øges den politiske bevidsthed, og det lille samfund bliver spøgende kaldt Lille-Moskva/ Pikku Moskua.

Finland er et tosproget land, og på fabrikken arbejder både svensk- og finsktalende. Arbejderne er også delt i en kommunistisk og en socialdemokratisk gruppe. Alle kan dog samles i TALON, Folkets Hus, der nok så symbolsk ligger på Kampvägen. Her møder man minderne om de døde kammerater der faldt inder den blodige finske borgerkrig i 1918 og under vinter- og fortsættelseskrigene mod Sovjet i 1939-43. Udstillingen har fået lov til at låne faner og billeder fra TALON.

Det daglige brød - Rutana

Fortællingen om danske arbejdere og danske arbejdspladser må unægtelig blive lidt tam i jävnførelse med de andre landes ofte dramatiske og blodige historie. Udstillingen har valgt at lade en kooperativ virksomhed give et billede af arbejdet i Danmark i 1950'erne. Det blev brødfabrikken Rutana, - fordi rugbrødet som det daglige brød er en meget dansk foreteelse. Kooperationen blev oprettet for at sikre arbejderne gode og sunde fødevarer, og fællesbagerierne var de første kooperative virksomheder. Her var man også tidligt fremme med medarbejderindflydelse, afskaffelse af det opslidende naturarbejde og ferie med løn.

Europa og arbejderne i dag

Udstillingen afslutter med at sammenfatte en række af de problemer og udfordringer som det europæiske fællesskab står over for ved århundredets slutning. Medlemslandene i det europæiske fællesskab vil alle betegne sig selv som velfærdssamfund, men dækker begreberne over det samme indhold? Arbejdsløsheden er en de største udfordringer, men hvorfor lader man så landbruket dræne fondene? På to områder har det europæiske samarbejde spillet en stor rolle: med hensyn til at fastslå kvindernes ret til ligeløn og til at fastsætte skrapere regler for arbejdsmiljøet.

Udstillingen er tænkt som en inspirationskilde til de mange, der gerne vil vide mere om det europæiske fællesskab vi med større eller mindre begejstring er deltagere i. Den henvender sig især til skoler og andre under uddannelse, men også til det publikum, der er nysgerrig efter at få mere at vide om de "forskellige" mennesker ude omkring os i Europa.

Udstillingen åbner den 15. april på Arbejdermuseet i København og er åben frem til den 15. november 1996. Herefter skal den videre til en række andre europæiske museer, i første omgang gælder det Moskva og Manchester.

Udstillingen bygger på researcharbejde i de pågældende lande, og meget af det materiale, som nu vises på udstillingen, har ikke tidligere været publiceret. Det gælder bl.a. en del af billedmaterialet fra Franco-tidens Spanien og fra den finske arbejdsplads.

*Kontaktperson:
Museumsinspektør
Annette Vasström
Tlf.nr. 33 93 25 75
fax nr. 33 14 52 58*